

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

з Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5½ доларя, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ доларя, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Входить у Львові що дня
крім неділь і руских свят
о 5½ год. пополудня.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II, (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовського в насажі Гав-
мана.

Рукописи звертає ся лише
напопередне застереження.

Рекламації неопечатані є
вільні від порта. — Оголь-
шені звичайні приймаю-
ся по ціні 20 с. від стрі-
чки, а в «Надїсанім» 40 іч
від стрічки. Подяки і при-
ватні доставляються по 30 сот.
від стрічки.

Парламентарні вигляди.

(X) Остання міністерська рада ухвалила скликати державну раду на д. 20. с. м. на осінню сесію. Скорший, як спершу задумувало, речинець визначено задля того, що держ. рада має наново уконституувати ся, бо літня сесія була зачинена. Хоч сего думають довершити протягом 2—3 засідань і вибрати давню президію, а також комісії.

Правительство внесе всі давніші предлоги, а іменно язиковий закон, предлогу про окружний поділ Чех і про прилучку Боснії: ті предлоги, які з нею вичують ся.

Однак, яка буде доля осінньої сесії, годі ще на певно сказати, хоч уже тепер ладять ся до неї всі парламентарні сторони. З Чех подуває холодним вітром від надії, мовлячи словами нашого генія, а сей холодний подув знов виходить від національного питання, яке не дає Австрійсько-угорській монархії дійти до втихомирена і ладу. Тепер мстить ся гріх занедбання вельми тяжко, що висловлюючи в основних державних законах національну рівноправність всіх народностей, не видано сучасно заповіджених тоді виконних законів, котрі би сю академічну засаду рівноправності були приладили до дійсних відносин і обставин в нашій державі.

Сего жалують особливо Німці, бо тоді могли они в державній раді перевести ті виконні закони корисніші для себе, як би се тепер було можливо. Ненімецькі народности (а властиво славянські, бо крім тих є лише дрібка Італійців і Волохів)

з розвитком культурним і політичним домагають ся тепер повної рівноправности в школі, в уряді і в прилюднім життю.

Славянські народности домагають ся нині повної автономії і признання прав язикових для своїх мов не тільки в тих краях, де они становлять виразну більшість, але й там, де они творять хочби незначну меншість, а іменно в школі, в уряді і в прилюднім життю, як сим користує ся німецький наріч. Так н. пр. домагають ся сего Чехи в долишній Австрії, у Відні і в Шлезку, Словінці в Стирії і в Каринтії та Істриї. Проти тих домагань виступають завзято всі Німці і то не тільки всенімці і німецькі людовці, котрих програмовим окликом було законне заведення німецької державної мови, але навіть християнські суспільники і давні католи. людовці, котрі до недавна ще обстоювали признаня ненімецьким народностям рівноправности, змагають иншою дорогою до тої самої мети, а доказом сего є lex Axman-Kolisko, якою бажали би німецьку мову зробити виключною викладною мовою в Австрії долишній і у Відні (а так само перегадом й по инших альпейских краях).

В Чехах, як ми се виказали на основі статі члена палати вельмож, поданої за віденським Zentrum, не хотять Німці допустити до виборчої реформи в напрямі загального і рівного права, бо втратили би ще більше там те становище, яке нині досягнули на основі Шперлінгівської виборчої ординації.

Нема однак сумніву, що в Чехах находит ся ключ до теперішнього політичного положення. Не треба отже бути пророком, щоби предсказати, що після всякої імовірности також державна рада не буде могла

успішно працювати, що там також обструкція і галабурди спинять усяку роботу, як се стало ся в Чехах.

Вправді правительство з підмогою консервативної великої власности намагає ся підготувати поле до правильної діяльности держ. ради, і довести до національного порозуміння, бо народо-господарські відносини домагають ся рішучої і видатної роботи законодавчої, краєві каси світять переважно пустками і краї можуть наслідком того дійти до банкрутств, наш торговий білянс потапає в привозі заграничнім, а широкі верстви народні домагають ся хліба і роботи, а тимчасом державна рада зовсім глуха на се! Всяку роботу хосенну ударемню обструкція!

Все те є вельми небезпечна іграшка з огнем, бо держава не може довго видержати при таких відносинах, які настали в державній раді і в многих соймах краєвих. Се річ зовсім ясна, що йдемо скорою ходою до самовлади а колиб та самовлада могла бути добра і певна та предметова і справедлива, то народи певно замінялиб теперішній парламентаризм на самовладу, хоч так важне є право нагляду і контролі над бюджетом і державною господаркою, яке прислугує держ. раді.

З тим невідрадним положенням в Австрії лүчить ся ще сумніший стан в Угорщині, де незалежні радіб всю власть загарбати в свої руки, щоби відтак добити ся сеї мети, яку вказує назва сего сторонництва, отже розірвати звязь з Австрією, а досягнути незалежності армію, незалежний банк і зірвати народо-господарску звязь з Австрією, а полишити поки що лише спільну династію. Се угорське пересилене ще грізнійше задля того, бо оно є ударом в

Я. Біленький.

Гетьман Іван Мазепа в чеській літературі.

(Дальше).

Влучно підхопив Фрич і ті сіти, які накидають на Україну Поляки. Незвичайно вірно підмітив те хитре поведене Поляків, що обітницями, обманом поневолили Україну. Він зрозумів, що Поляки зеднують гетьмана Мазепу, наклоняють Мазепу до зради царя не із прихильности до України, а у власнім інтересі, щоби добути собі тим поступком гетьмана для себе користі.

Не менше влучно замітив Фрич буту і зарозумілість Поляків, яку они на якійсь час в разі потреби уміють ословити плащем облудної прихильности і зрадливої лести, щоби згодом показати її при сприяючих обставинах в тим більшій силі.

Характери поодиноких важнійших дієвих осіб являють ся такими, якими їх представляє історія.

Полуботок, праведний, скритий Скоропадський, завзятий ворог Поляків, оборонець верств поспільства, прихильник Москви, Палій і инші зображені вірно з житевою і історичною правдою.

У твореню характерів і креацій Фрич являє ся правдивим митцем; не розговорюючись багато, уміє він кількома почерками віддати прикмети і хити дієвих осіб дуже влучно, нада-

ти їм житеву силу і відповідний кольорит. Ми прямо подивляємо сей талант Фрича.

Автор драми старає ся не пропустити ніякої важнійшої хвилини з історії борби Мазепи, що становить по часті слабу сторону твору. Колиб оцінювати твір з огляду на его погляди, вірність і повноту матеріялу історичного, то треба би его авторови признати пальму заслуги. Однак як раз те змагане до вірного зображеня історичних подій, то невільниче майже, скажу, придержуване матеріялу, який стає часом злишнім баластом і ті зусилля, не пропустити нічого із сего, що вичитає в історії Бантиш-Каменського, не дозволило авторови виконати другої часті своєї задачі, іменно задачі пбета так гарно, як виповнив першу часть.

Не досить зрозуміти події, виробити собі кратичні погляди про них, щоби написати бездоганний твір поетичний, драму, а не діяльогвану хроніку історичну. Я не хочу тим сказати, немов би Фрич не виязав ся як слід із своєї задачі, противно ми находимо в его творі велику силу поетичного чуття, взнеслі картини викінчені артистично. Я підношу лише заміт, що придержуючись надто вірно історії, поповнив Фрич деякі похибки в композиції драми; головню потерпіла на тім технічна сторона драми, а через те і цілість вийшла слабше.

Нам видає ся, немов автор взяв собі за звів Шекспірівску драму з тими безчисленними сценами і відслонами, з фантастичними декораціями і многолюдним персоналом.

Кожда дія розпадає ся на кілька відслон,

так, що дія II і V мають по 3 відслони, а загалом є на пять дій 11 відслон.

Декорація сцени здебільша величава, незвичайна, а часто фантастична. Сцена представляє замок (дія I), батарею артилерії (дія II і V), табор (дія II і IV), фантастичну околицю над рікою Самарою. Автор немов силує ся на що раз незвичайніші декорації. На сцену на лад Шекспіра випроваджує цілі полки; перед очима читача чи видця пересувають ся козаки і Москалі у завзятім бою; на сцені зображена одна частина полтавського бою — їздять кінями, стріляють, бють ся, вмирають. Бачимо отже картини переважно на скрізь воєнні, художничкі, однак часто пересадні. Цілий твір своїм зовнішнім виглядом був би на сцені ефектним, але чи не булоб в нім за багато галасу та патосу, чи не нагадував би місцями хіпського театру?

Часта зміна сценерії, раз у раз нові відслони причиняють ся до уріжнородненя і розвитку акції і надають драмі живописну закреску, але через се витворює ся недостача одноцільної звязи поодиноких частий. Акція замість бути тяглою, однотайною, є попереривана, поділена на поодинокі картини; автор творить відслони без потреби.

Так приміром акція в дії II-ій, котра представляє облогу Білої-Церкви, відбуває ся що раз то в иншій стороні табору, немов в поході через него.

(Дальше буде).

серце монархії. Нема сумніву, що наслідком того переселення монархія опинила ся на краю пропасти і задлятого повинні всі сторони держ. ради поважно призадумати ся над тим, яке їм супроти того заняти становище. Говорене деяких політиків крайних таборів, що їм байдуже з ратованем монархії, походить на той нерозум цигана, котрий відрізував галузь, на якій сам сидів, або на байдужність чоловіка, що не журив ся, як стріха сусіди горіла. Конець року недалеко, а державна господарка вимагає безпеки на будучину. Але коли хто з крайних сторонництв впевняє, що єму байдуже про державні конечности, бо єго обходять лише конечности «народні», то помиляє ся вельми, ті державні конечности містять в собі також неминучі потреби народні, а коли держава не зможе досягнути своїх конечностей правильною дорогою, то буде приневолена се досягнути дорогою іншою. Парламентарні сторонництва повинні отже зріло подумати над тим, чи спинаючи законотвірну роботу в державній раді не відрізують они сеї галузи, на якій они опинили ся.

† О. Нестор Іван Веселий,
ігумен Чину св. Василя Великого.
(Посмертна згадка).

(+) Вельми болючу і важку втрату поніс так много заслужений Чин св. В. В. Знов нова жертва тої невиспучої діяльності і трудної праці около подвигнення нашої суспільности, яких вже немало прийіс сей Чин руско-католицькій Церкві і рускому народови, а втрата тим більша і сумніша, що за рано скосила неумолима смерть се жите, котре так рвало ся до праці для своєї Церкви і народу, котре могло ще тільки добра принести своєю видатною і неутомимою працею. Втрата тим більше болюча, що покійний О. Нестор Іван Веселий належав до найспосібніших і найвизначніших членів Чина св. В. В., якохо не так легко прийдесть ся заступити новою силою; ся втрата тим більше дає ся відчувати, що Покійник озвинув був широку діяльність на різних царинах. Яко єромонах львівського монастиря св. Онуфрія заслужив ся Покійник чимало тим, що головно займав ся розширенем і украшенем монастирської церкви, так що она нині представляє ся вельми принадно в порівнянню з давнішим єї станом.

Хтож мав нагоду бодай раз почути єго проповідь, спішав при всякій нагоді, щоби переняти ся того ревностию для Божої справи, яка палала з проповідий голошених золотоустим Отцем Нестором. Сами проповідями здобув він собі серця всіх вірних, а єго реколекційні проповіді голошені свого часу перед Великоднем львівській рускій ієтлігенції записані золотими буквами в тямці тих, що мали щастє їх слухати.

Але побіч для церковної ниви трудив ся Покійник не тільки ділом і словом, але й пером, яко письменник, хоч майже ніхто не знав про єго діяльність. Се був чоловік широкого овиду, що обнимав своїм умом веї царини розвитку і поступу людства і тому дбав про те, щоби сеї розвиток і поступ нашого українського руского народу опирав ся на християнській основі, був перенятий християнсько-католицьким духом. Тимто Покійник старав ся також пером ділати в тім напрямі і допомагав нашу часонись дінними статями з обсягу духовного і християнсько-суспільного, котрі були звичайно означені грецькою буквою ω.

Не тільки отже Чин св. В. В., не тільки Руско-католицька Церква, не тільки руский нарід вірний Христовій науці поносить із смертю О. Нестора важку і болючу втрату невіджаловану, але й наша редакция тратить в нїм щирого і ревного помічника в змаганях до розвитку і поступу нашого народу на християнсько-католицьких основах. Висловлюючи наше найглибше спочуване Чинowi св. В. В. по втраті такого визначного, даровитого, діяльного і много заслуженого члена, кидаємо і ми з нашого боку грудку рідної землиці на сьвіжу могилу Покійника.

Нехай Єму пером земля, яку він так горячо любив а память Єго най буде між нами від роду в рід по віки вічні!

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Нові переговори в Празі задумує правительство переводити і в тих переговорах мають прийняти ся головної задачі обидва міністри-земляки в більшій мірі, як се було поперед, щоби підготувати основи до порозуміння. Міністер-президент бар. Бінерт постановив розпочати нові переговори не тільки задля того, що вірноконституційна і консервативна шляхта виступають з посередництвом, але й міністер Жачек мав заявити, що попередні переговори розбили ся наслідком непорозуміння, яке виринуло з невільного толкованя чеських заяв. Міністер др. Жачек предложив голові чеського виконного відділу виразні способи правительства до розвязки соймового переселення, а також міністер Шрайнер і маршалок Лобковіц прибули до Праги, щоби з свого боку вести пересправу. Поки що держать усе в тайні, а колиб переговори видали успішний вислід, тоді скликано би на п'ятницю нову нараду клубових предсідників, на котрій уложено би умовини порозуміння. Слідуюче засіданє сойму відбулоб ся в понеділок. Парламентарна комісія молодочехів і чеських хліборобників відбула також нараду. З німецького боку запевняють, що наслідком посередництва вірноконституційної шляхти вигляди для Німців є корисніші. Німецькі сторонництва мають застановити ся над сучасним переселенем не тільки із становища національних німецьких інтересів, але також із становища загальної політики, а іменно призадумати ся над тим, що теперішній кабінет для них є доволі корисний і веде справу головно по думці німецьких сторонництв, для охорони т. зв. народного стану посіданя німецького. В тім дусі пише „Deutsch. nat. Korr.“: „Коли німецькі послы по докладнім розборі всіх обставин дійдуть до вислїду, що є в їх інтересі не так може позитивним, але негативним, удержанє міністерства бар. Бінерта, щоби не прийшло щось гіршого, то булоб можливо дійти до якогось порозуміння що до дневного порядку в соймі і улекшити становище кабінету, котрий они не мають причини любити, але не мають поводу ненавидіти“.

З чеського боку знов звіщають, що в їх таборі поки що нема ніяких познав, щоби була охота до зміни дотеперішнього становища чеських сторонництв і до уступок в користь Німців.

Заграниця.

З далекого Сходу надходять щораз нові вісти про воєнні підготовленя на великі розміри. Японці закладають на кореанській границі в пристані Тумен стацию для флоти, відтак на полудні від Тумену в Зівзін пристань, а новозбудовані казарні будуть небавом обсажені сильними військовими залогами. Сї вісти про воєнні підготовленя Японців потверджують розвідчики в Японії, котрі запевняють, що там панує тепер вельми ворожий для Росії настрій. При своїх військових приготвленях Японці вельми мало дбають про обсяг інтересів Хін. Так н. пр. не оглядаючи ся на дозвіл Хін, поставили Японці міст на ріці Ялю, щоби мати пряму злку між Кореєю і Манджурією.

Надїї Іспанців на скорє покінченє кривавої і довгої війни з Кабілями не справили ся. Від важкого поражєня іспанського коло Сук-ель-Джемис, ново скріпленє мареканське військо перейшло до зацівної боротьби, а також інші племена мають виступити до війни. Іспанія приневолена отже стягати нові сили воєнні на підмогу своєму війську африканському. Іспанці помітили в останних днях нові відділи мавританські доволі численні.

Галицький сойм.

Конець звіту з 47-го засіданя з д. 5. жовтня.

На внесенє прав. комісії звіт про петицію Букачовець о утворенє там повіт, суду відступлено кр. відділові до розслїду а також петицію Григорова о придлєне до суду, який має бути заведений в Букачівцях. До тої справи забрав слово пос. др. Левицький і зазначив, що справа заснованя нових судів в Галичині проводиться ся незвичайно довго, бо правительство з фінансових причин отягає ся з тим, тому просить краввий відділ, щоби приспівив полагоду сеї справи, з огляду на місцеві відносини. Пос. Т. Старух попірав також внесенє референта, котрі ухвалено.

В справі відступленя кр. відділові до розслїду внесенє о утворенє повіт. суду в Пшецлавю промовляв пос. З. Скварко та попер внесенє комісії, щоби дати доказ, що рускі послы зовсім безсторонно відносять ся до дійсних потреб польського народу, хоч їх заспокоює ся скорше як потреби Русинів.

Пос. др. Макух попірав також резолюцію комісії, але вказував на те, що східна Галичина є що до судів незвичайно покривджена.

Пос. Т. Старух заявив, що хоче показати товаришам-мазурам з західної Галичини, що їх справи обходять єго також і що буде голосувати за внесенєм. Відтак обговорював обовязуючу процедуру судову.

Також і пос. Сандуляк попер внесенє комісії, і жалувал ся, що суди докучають селянам контумациями в разі спізненя.

Референт Тертіл, разо розправляв би з пп. Старухом і Сандуляком про недомаганя карної й цивільної процедури, але се не остане в звязи зі справою, що є на дневнім порядку. Заперечує заміти руских послів, начеб західна Галичина що до судів була ліпше вивінована як східна. Резолюцію комісії ухвалено.

Приступлено до розправи над звітом саніт. комісії про вакаційні курси для повитух.

Пос. др. Куровець вказував на те, що по містах є радше за багато повитух, котрі хапають ся часто нелегальних способів. За те нема повитух по селах і при тих курсах требаб звертати увагу особливо на кандидатки, що мають працювати на селі. Задлятого домагає ся, щоби вакаційні курси для повитух уладжувано не тільки для міського але і для сільського населєня та щоби на тих курсах учено також і рускої мови.

Пос. Сандуляк домагав ся більшого вагляду над повитухами, а Миронюк-Заячук піддержував виводи дра Курівця.

Ухвалено внесенє комісії.

Реф. п. Гальбан предложив ім. шкільної комісії, полагоджуючи тим внесенє п. Сеніка резолюцію до Ради шк. кр. о уложєне службової прагматики для учителів а колиб се в рамках законів показало ся неможливим, щоби кр. відділ в порозуміню з Радою шк. кр. подав внесенє о зміну дотичного закона.

Пос. др. Левицький зазначив, що народне учительство боре ся о дві річі: о безпеку материяльного положєня та управильненя правних відносин учительського стану, і обговорив 9-ий артикул закона з 11. червня 1905, який позваляє переносити учителів „ze względów służbowych“. Учительство, особливо руске, домагає ся знесеня того артикулу, бо єго надуживають не тільки з політичних причин але також і чисто особистих а не примінює ся там, де треба. На пр. в Журавні населєне навіть польске та й рада шкільна місцева даремно домагає ся усунєня управителя тамошної школи, котрий поводить ся крайно самовільно. Рада шк. кр. єго не переносить, бо сего не бажає властитель Журавна п. Скушинський. (Оплески).

По промові п. Думки, котрий жалувал ся, що учителя деякі намагають ся польщити рускі діти і нераз бють їх, замкнено розправу і вбрано генер. бесідником пп. Скварка і Макуха.

Відтак промовляв віцепрезидент Ради шк. кр. др. Дембовський і зазначив, що вислову прагматика уживає ся в значіню означєня прав і обовязків певної категорії урядників. Отже коли о. Сенік сказав торік при мотивованю своєю

внесення, що в Австрії всі урядники мають прагматик, лише одні народні учителі єї не мають, — то на ділі оно якраз противно, бо з виїмкою зелізничих урядників, не має такої прагматик ніяка категорія, а якраз народні учителі мають її. Не є се виравді книжка з наголовком „Прагматика“, але є закони і розпорядки, котрі її зовсім заступають, а на основі державного закону кравзе законодавство управильнило дуже точно службові відносини народних учителів. Краввий закон видано в 1889 р., відтак змінено его основно в 1905 р., а доповнено новелею в 1907 р. До законів видала кр Рада шк. відповідні виконні розпорядки. Тимчасовий регулямін про народні школи, тепер вже перестарілий заступлено по дуже мозольних працях в краввій шкільній Раді новим виданем за призволом міністерства просвіти. Сей регулямін містить дуже подрібні постанови що до всіх правних відносин учителів. Сей регулямін буде предметом нарад на окружних конференціях в осені.

Звіт шкільної комісії містить вельми острій осуд способу, яким відозвало ся учительство, репрезентоване в товариствах, до сойму в меморіялі наведенім у звіті. Що до того бесідник учительство оборонює і зазначає, що стоваришенє, котре зредагувало сей меморіал, не заступає загалу учительства і вайповажніша частина учительства не може солідаризувати ся з способом дооминання і з формою меморіялу.

Відтак обговорював бесідник, справу перенесеня „службовою дорогою“. Не можна мішати „дисциплінарної дороги“ з „дорогою службовою“. Перенесенє дисциплінарною дорогою є карою і потягає за собою відемні наслідки, як прим. обовязок поношеня коштів при перенесеню; а перенесенє службовою дорогою не є карою, лише зарадженєм, конечним із службових зглядів, не має шкідлих наслідків і запевнює учителєви зворот коштів у висоті одно дво або й тримісячної платні. Закиди проти перенесеня із службових зглядів мусять зачудувати з огляду на те, що між домаганяма учителів одну третину становлять просьби о перенесеня службовою дорогою. Кравва шкільна Рада глядить, чи нема якої звязи між приватним інтересом а добром школи і такі просьби звичайно узгляднює. Нема одного закона про правні відносини учителів в цілій Австрії, який не містив би сего 9. артикулу. Мимо того, що прагматика єствує, кравва шкільна Рада не ухилила ся на зазив палати розглянути, чи в сих законах нема яких прогалин і виповнить їх розпорядком.

На тім перервано наради о 2½ год.

48-ме засіданє в середу дня 6. жовтня розпочало ся о 1½ год. відчитанєм внесенє, між иншими п. А. Любомирського і Ст. Старжинського о заведенє тарифу зелізниць державних на шляху зелізниць Львів-Белз та на улішєне розкладу їзди на тій зелізниці, а п. Винничук в справі розділу сировиці між селян пов. станиціславського. Інтерпеляцію ввіс п. Винничук до кр. виділу в справі громадскої дороги в Чукалівці в станиціславському повіті.

Приступлено до дневного порядку а іменно до розправи над звітом кр. виділу що до дозволу гром. Мости Великі (пов. Жовква) на побір оплати громадскої від псів, на основі реферату п. Онискевича.

П. Т. Старух заявив ся проти податку від собак, бо в малім місточку збиткових псів не багато, тож з такого податку великого хісна не буде.

П. др. Куровець зазначив, що на его погляд оплати від собак зовсім справедливі, бо господарські пси вільні від него.

П. Скварко виступив також проти пос. Старуха, що він яко селянський посол стаує в обороні міських псів. Податкові тягари зростають, тож треба громадам нових жерел доходу. Урядники люблять держати собі собак, най платять. Повинні єї податки від собак платити й старі панни, коли хотять рівних прав з мужчинами, отже най платять публичні тягари. Заведенє таких оплат доведе до зменшеня гавкання і зменшєть небезпеку лошети скаженяни.

П. Старух застеріг ся, що він зовсім не думає боронити панів. Колиб его домаганє що до переходу до дневного порядку над сею справою, перепало, то вносить, щоби оплати знизити з 10 на 4 кор.

Референт п. Пілят звертає увагу на те, що булоб несправедливо відкидати сей закон що до Мостів великих, коли поухвалювано їх що до других громад.

Закон прийнято у всіх трох читанях і приступлено до звіту кр. виділу що до дозволу громаді Бобова (пов. Гривів) на побиранє громадских оплат від спиритусових напоїв і пива.

П. Т. Старух вносив, над цілою предловою перейти до дневного порядку, бо підвишенє сих оплат буде тягарем для селянства, а оно про лихий їдї без горівки обійти ся не може. Бесідник був би з переконаня за цілковитою забороною алькоголю, але не надїє ся на можливість переведеня такої ухвали, бо через неї мусїлиб втратити всякі визискувачі. Заведенє сих оплат довело би до ріжних секатур, отже красєне їх не заводати.

По замкненю розправи промовляв яко генеральний бесідник проти пос. др. Макух і заявив ся проти оплат, бо він є за тим, щоб всякі тягари постійно пересувати з бідного загалу на богатшу меншість.

Пос. др. Левицкий яко генер. бесідник за, виказав, що якби не дозволити громадам на побиранє оплат від спиритусових напиків, то не оставалоб нічого иншого як підвишити безпосередні податки прим. ґрунтовой а они й так є вже великі. Оплати від напиків треба й тому завести, щоб до тягарів громадских причиняли ся чимсь і ті, що не платять ніяких податків. З той причини бесідник заявляє ся за внесенєм комісії.

Відтак ухвалено закон у всіх трох читанях. Після того п. Бандровский мотивував своє внесенє про зміну закона про реальні школи. Сойм вїзав був кравву шкільну Раду, щоби заявила ся реформою реальної школи і узгляднила при тім обсяг сойму, але відповіді доси нема. В міністерстві переведено деякі зміни і що до реальної школи, а Раді шк. заняла ся примічєнем сїх змін до наших відносин. Нема сумніву, що реальні школи належать до обсягу сойму, тож коли шкільна власть не предкладає сеї справи соймови, не остав нічо инше соймови, як самому розвинути ініціативу. Зміни, які містять начерк закона, предложений бесідником, є отсі: 8 літ науки замість 7, змога переходити абітурієнтам до инших наукових заведєнь крім вчичислевих дотеперішним законом, ведєне практичних вправ з обсягу природописних наук, доданє науки біології, синтези природописних наук, пропедєвтики філософії, введенє науки французскої або англійскої мови яко обовязкового предмету в 4 найвисших класах. Сї зміни виходять з потреб практичного життя. Внесенє відослано до шкільної комісії.

Після того розпочато розправу над звітом комісії краввого господарства про кравву школу огородничу в Тарнові, про кравве заведенє садівничє в Заліщиках, про обнятє в заряд краю низшої школи огородничої в Капітанській Вулиці та про підпиранє огородництва в краю.

Пос. др. Олесницький вказував, що у нас є всі услива для розвитку сеї галузі кр. господарства, тзмчасом она в крайнім занепадї, бо замість овочі плекати та вивозити їх з краю, видаємо гроші за границю, а відти привозимо всякі овочі. Дальше подрібно обговорює звіт тарнівської школи, а менше відрядною чим тарнівська школа, представляє ся заліщицка школа, котрої стая дуже незавидний, хоч она має дуже гарні условини розвитку. В звіті нема статистици звання, якому посвячують ся її ученики і нема пропорції між малім числом учеників а незвичайними коштами, які їдуть на них. Один садівничє коштує ві менше нї більше як 3.000 К. Та школа піднесла ціну щєпок замість причинювати ся до розповсюджуваня. Школа повинна також подбати о виріб овочєвих напиків, з котрих були би значні доходи.

В заліщицкій школі нема зовсім руских викладів ані рускої мови, так що те заведенє служить польщеню. Не диво, що населєне не має серця до той школи. При кінци бесідник домагає ся науки огородництва в краю і більшої ревности в сїй справі виділу краввого і повітового.

Промовляв відтак пос. др. Куровець яко генеральний бесідник і заявив, що заліщицка школа не відповідає своїй цілі. З той школи не може користати загал руского селянства, бо наука є розложена на три роки. Ставить отже резолюцію до краввого виділу о заснованє курсів практичних кількадевних зглядно кільканедільних огородництва і садівничєства при школах краввих огородничих і садівничих і додаток до резолюцій референта, щоби ц. к. правительство вислїдило шкідника огородового, котрий грозить цілковитим знищенєм садів сливових в калускім повіті та взагалі на цілім Підгірїю.

Промовляв ще яко генеральний бесідник за п. Чєньский.

По виводї референта прийнято резолюція комісії з додатком пос. Куровця що до вислїдженя і нївечєня шкідника в сливових садах.

П. Лясковский яко референт адміністр. комісії вніс, щоби звіт що до заснованя нових староств відослано назад до комісії, бо вплинули нові петиції.

Внесенє пос. Ляскового прийнято з додат-

ком пос. Стояловского, щоби адміністр. комісія виступила із звітом ще в сїй сєсїї.

Кр. виділови відослано петиції Кристинополя що до утворєня повіт. суду. Промовляли до того пп. Содомора і Старух і докінчєно розправу над службовою прагматикою народних учителів.

Засіданє 49-те назначєне на нинї год. 10. рано.

Просимо відховити передплату.

Новинки.

— Калєндар. В пятницю: руско-кат.: Евфрозини, Паф.; римо-кат.: Вінк., Бриґїди. — В суботу: руско-кат.: † Івана Богосл.; римо-кат.: Діонїзїя.

— „Адски-дїявольскї или висококомерческї души“. В 213. числі „Галичанина“ находимо у вступній статї „Новые пророки“ отсю вельми цікаву характеристику сторонників Дудикевича: „прекрутой нравъ у апологетовъ нынѣшняго „верховнаго правленїя“ партїи: держать невѣжественную по политикѣ публику въ гипнозѣ, терроромъ дѣйствовать на болѣе просвѣщенные умы, сманивать молодежь грѣховнымъ черневіємъ стариковъ, преступно пользоваться психологіей масъ и трубить побѣдную фанфару „народъ съ нами“ — ну, на это способна развѣ будь адски-дїявольская (говоря словами „Прик. Руси“), будь высоко-комерческа душа. Есть, правда, въ составѣ и „Народнаго Совѣта и правленїя“ Русской Ряды люди безъ упрека, патриоты безкорыстные, но, къ сожалѣнїю, они дали себя убаюкать кошачьими ласками нѣскольких шарлатановъ, политическая честность которыхъ подъ большимъ сомнѣнїемъ: нынѣ русскї становиться завтра „по надѣ партїями“ съ тѣмъ чтобы послѣ завтра перекочевать въ украинскї или польскї лагерь. Охотники рисоваться, они слишкомъ мнительны и, желая отклонить вниманїе отъ своихъ продѣлокъ, обвиняють повально въ измѣнѣ всѣхъ и вся, не признающихъ нового евангелїя повѣданнаго посредствомъ новыхъ газетъ“. Нема що казати. Гарні характери! А „Галичанинъ“ їх знає на скрізь...

— Проти торговлі живим товаром. На міжнароднім конгрєсі побороуваня торговлі дївчатами, який відбуває ся у Відні, французскї сенатор Веранже іменем французского комітету зложив звіт з діяльности в минулім році. Потім він предложив резолюцію, щоби всі держави згодили ся на то, щоби всі обжаловані о торговлю дївчатами без огляду на свою народність і привалежність ставали перед міжнароднім судовим трибуналом. Телеграма не доносить, чи сю резолюцію ухвалено, чи нї.

— Вибух бомби в Кракові. Оноді вибухла бомба в сїньох готелю „Рояль“ в Кракові. Вибух був доволі сильний, але крім вибитих шиб не наробив більше шкоди. Власти зарядили безприволочне слїдство за виновниками, і зараз в ночи арештовано якогось Бохєнка, 40-літнього жебрака, що колись був кімнатним маляром, який крутив ся в критичній хвилї перед готєльом „Рояль“. Хоч він звиняє ся тим, що був в готелї лише по милостиню, мимо того задержано его в арештах. Крім того увязнено також одного з готєлевих кельнерів, який мав відгрозжувати ся властїтелеви готелю. Бомба була зладжена з кавалка ґвінтовой рури і виповнена якоюсь сильною вибуховою матерїєю, мабуть пірокселїною. Який був мотив замаху, ще не викрито.

— З воздухоплавства. В західній Европі шибють ся тетєр повсюди по воздухах балїони та машини до літаня. Оноді в Бенєшєві в Чєхах упав балїон італїйскїй, який брав участь в цїрїєвских перегонах. Коло Карнева на Швєску найдено балїон на деревах в лісї. Під балїоном не було човна, ані ніхто не бачив, коли він упав. — Брата Лебодї, властїтелє великої фабрики балїонів і доставцї майже цілої флїотилї балїонів для французскої армії, заявили оноді президентови Францїї, що она подаруєть Францїї военний балїон. Сей дарунок має заступити утраченїй недавно балїон „Republique“. Новий балїон буде побудований після найновїшої конструкції і цілий буде обведєний дротяною сїткою, щоби охоронити его перед вибухом. Замість сталєвих крил мають бути деревляні вітраки. — Німцї приготовляють виправу балїоном

Поручає ся склад церковних парамектів у Львові, ул. Руска ч. 8.

ВОЛОДИМИРА УСЦЕНЬСКОГО (давнійше Сложарский і Усценський)

Цївники на жаданє даром і franco.

до північного бігуна. На чолі виправи стоїть пруский князь Генрих. Установлено вже комісію, яка придумує найлучшу висилку баллона. До тої подорожки буде ужитий баллон системи Цепеліна. В 1910 р. вибере ся пробна виправа на Шпіцберген, а коли она поведе ся, то аж тоді поїде кн. Генрих на півн. бігун. — У Франкфурті пишуче ся своєю машиною до літая Ружів. Вчора влітав він три рази. Першим разом окружив площу двічі у висоті 60 до 80 метрів; при другім влеті перебув у воздухах 7 минут і окружив площу 3 1/2 рази у висоті 180 до 200 м., а за третім разом підніс ся у воздухах до 300 метрів висоти.

— Холера в Петербурзі. Від часу вибуху холери в Росії померло в самім Петербурзі по день 26. м. м. 6.000 осіб.

Оповідки.

— В Шептичах, рудеккого повіта, відбудуть ся в неділю 10. с. м. о 1 год. з полудня перші заг. збори „Сокола“ і курс пожарництва.

— **Вибори до повіт. ради** в Богородчанах відбудуть ся з групи сільських громад (12 членів) дня 9. листопада, з групи міських громад (5 чл.), 10. листопада, з групи торговельників (4 чл.) 11. листопада і з групи більшої носілости (5 чл.) дня 12. листопада с. р.

Посмертні оповістки.

— **О. Емільян Поцій**, кривошанин, ювілят, капелян і проф. при закладі гр. Скарбка в Дроговижі, в останніх часах яко емерит, упокоїв ся тамже дня 2. жовтня с. р. переживши 84 літ. Покійник був зпершу професором дух. семінарії в холмській епархії, а відтак яко канцлер тамошньої консисторії за єпископа Калиньского. По вивезеню єп. Калиньского до Вятки о. Емільян позбавлений був всякого удержання, аж до приїзду єп. Куземского, котрий призначив був єму мале приходство коло Холма. В памятных часах переслідуваня Унії, по вигаді єп. Куземского, приневолений був Покійник разом з іншими переселити ся в Галичину, де недовго потім одержав місце учителя при закладі в Дроговижі і вже там до смерті позіставав. Великих чеснот і непоколесямої праведности був се священик — а при тим ангельської і лагідної вдачі, що єму веднувало через ціле жите глибоку почесність і любов тих, що єго знали; тож і управа закладу в Дроговижі оцінюючи єго заслуги, вже по переході в пенсію, дозволила Покійникови мешкати в закладі, де тільки працював в тихості для добра молодих поколінь. Поливив 8 ро жіючих дітий. Вічна єму памяті!

Наука, штука і література.

— Про засіданє Українського Наукового Товариства в Києві звіщає „Рада“: В українськїм клубі відбуло ся прилюдне засіданє київського Українського Наукового Товариства, на яким прочитано реферати д. Огієнка та д. Гехтера.

Реферат д. І. Огієнка: „Двійне число в українській мові“ мав на меті з одного боку, довести факт естования в українській мові окремої форми двійного числа і з другого, нехтовав сею формою діячами сучасної нашої літератури. Окрема форма двійного числа естувала, як безперечний факт, в давних мовах (грецька, санскритська, славянська); лишила ся она і в деяких нових, живих мовах, а між иншим і в українській. В іменника муж. рода форма ся (м'яка на і) вже щезла і замість неї вживає ся форма числа многого (тверда — на и); в іменниках жен. рода і сер. рода она лишила ся й доси майже по всій Україні. На підставі даних, позичених з літератури і фольклору, а також на підставі власних помічень, д. Огієнко зробив пробу довести законність уживаня сеї форми в тих іменниках, які її ще мають, і помалковість уживаня в таких випадках форми числа многого, замість двійного (дві нові, а не дві ноги; дві дівці, а не дві дівки; дві оці, а не двоє очей і т. ин.) Єго опоненти — д. ка Олена Пчілка і, головним чином проф. М. Грушевський, звернули найбільше уваги на висновок референта про помилковість уживаня форми числа многого, замість окремої форми двійного числа, і доводили, що єго ні в якому разі не можна звати помилковим. В живій народній мові в наші часи лишили ся тепер обидві сї форми, але помітно, що м'яка форма двійного числа що далі — все більше забуває ся, віддаючи своє місце формі числа многого. Сей процес менше всього помітний в іменниках жен. рода значно, більше — в іменниках серед. рода і зовсім вже закінчив ся в імен. муж. рода. Ігнорувати сей процес, що відбуває ся в реальному житю і вертати ся назад до архаїчних форм — се значить зовсім не вважати на розвиток живої мо-

ви. У відповідь своїм опонентам д. Огієнко, покликаючись на працю д. Чубиньского, в якій було зібрано, правда дуже небогато статистичних даних, що саме торкають ся порушеного в єго рефераті питання, знову доводить законність окремої форми двійного числа, бо она переважає в живій народній мові над твердою — на и. Обороняв висновки д. Огієнка ще д. Тимченко.

Реферат д. Гехтера: „Значінє України в економічнім житю Росії“, як виразно вказував і сам автор, мав на меті тільки поставити питання про взаємні відносини України і Росії в їх житю економічному. На підставі аналізи відповідних даних офіційної статистики, що торкають ся розвитку хліборобства, скотарства, гірничої та цукрової промисловости в 8 основних українських губерніях, д. М. Гехтер зробив висновок, що Україну можна назвати, як се звичайно робить ся, не тільки „житницею“ для Росії, а також в значній мірі і складом мяса (скотарство), живого срібла, коаліну (здобувають ся виключно на Україні), залізної руди, чавуну, сталі, марганцової руди, камінного вугля, антрациту, фосфориту і багатьох інших здобутків і виробів гірничої промисловости, а також і бураків та цукру (цукроварня промислов.). Проаналізувавши географічну мапу споживаня здобутків і виробів української промисловости, референт зробив висновок, що Росія економічно у великій мірі залежить від України. От через що давна легенда про „зубожінє“ центра на користь периферії держави цілком безвідставна. На жаль, статистичні досліді д. М. Гехтера не можуть претендувати на абсолютну точність і через те до висновків єго треба ставити ся обережно. Крім того, картина взаємної відносини Росії і України в економічному житю вийшла у него трохи однобокою, бо референт не торкнув ся всіх галузей промисловости на Україні (напр. хлібчато бумажної). Можливо, що тоді Росія не виглядала б поруч з Україною такою вже залежною.

Дебати з приводу реферата д. М. Гехтера відбудуть ся згодом — через дві середі на третю на дальшій черговій прилюдній засіданю Наукового Товариства.

Телеграми

з дня 7. жовтня.

Відень. Die Zeit пише, що сесія парламенту скликана на 20. с. м. потриває всего 5 тижнів. В грудня будуть знова скликані сойми.

Одеса. Б. перський шах приїхав ту вчера з родиною. На двірці привітав єго ген. Кавльбарс в відділом війська і відпровадив шаха до єго виллі.

Образи Шевченка, Хмельницького, Коленка від 6—200 К. Фігурки з гіпсу а 80 с і 1-20 К. Краватки, гердави, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацькі, альбоми, перфуми, спивки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперні ріжного рода поручають. — *Склади „Сокільского Базару“ у Львові, Стрию і Станіславові.*

Др. Богдан Барвіньский:

Зїзд галицького князя Данила з угорским королем Белею IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично-критична аналіза. Львів 1901. 16° ст. 18. — Ціна 10 сот.

Прешбурський зїзд в справі спадщини по Бабенбергах. (Причинок до історії великого австрійского безкоролїва). Львів 1903. 8° ст. 27. — Ціна 30 с.

Жигимонт Кейстутович, великий князь Литовско-руський. Історична монографія. Жовква 1905. 8° ст. XIV+170. — Ціна 2 К.

Zygmunt Kiejsutowicz, książę starodubski. Львів 1906. 8° ст. 28. — Ціна 50 с.

Bogurodzicza dzewicza a історичні висновки д. ра Щурата. (В інтересі історичної правди). Львів 1906. мала 8° ст. 41. — Ціна 20 с.

Історичні причинки. Розвідки, замітки і матеріяли до історії України-Руси. І. Жовква 1908. мал. 8° ст. 170. — Ціна 2 К.

Історичний розвиток імені українсько-руського народу. Львів, мал. 8° ст. 41. Ціна 40 с.

Pieczęcie książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej pol. XIV. w. Краків 1909. мал. 8° ст. 22. Ціна 40 с.

Дістати можна в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові, Ринок 10.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-руської фабрики Євгена Біліньского в Збарзжі.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сєняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся покликку:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадниці почтової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпечєня будинків, збіжжя і знарядів господарських, від шкідлих огневих під корисними услівями,

числить умірковані премії за обезпечєня,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

уділяє обезпечєним членам з річної надвижки звороті.

За рік 1908 припадає на користь членів зворот 15%.

Поліси „Дністра“ приймає при позичках Банк красвий у Львові і в Чернівцях, Галицька Каса Ощадности, Руска Щадниця і інші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекурувати ся на жите в Товаристві взаїмних обезпечєнь в Кракові. Інформації до обезпечєнь уділяють агенції „Дністра“.

Зголосєня письмених господарів о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де єще не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 виносять: Фонд резервовий і резерва премій К 1,865.540.—; инші фонди К 458.564.—; разом К 2,324.104.—

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—3.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнона	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станіславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	10:05A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:30†	9:35B
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Курович	—	—	11:19	—	9:39
Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Гашева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станіславова	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	6:00	9:05	—	3:40	10:45
Любіня	6:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	—	11:35B
Янова	8:20	10:10	1:37†	3:40	6:30
Брухович	7:21	11:05	2:30B	5:50†	8:34B
Брухович	6:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:10
З Підзамча:					
До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
Курович	—	7:13	—	2:52	—
Винник	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспінні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі і сьвята від 10/5 до 18/9. А) Лише в неділі і сьвята від 1/2 до 21/8. — Б) Лише в неділі і сьвята від 1/6 до 30/9. — В) В неділі і сьвята а від 1/6 до 30/9 щодень. — Г) Щоденно від 1/7 до 21/8. — З) Лише в неділі.

